

ŠTÁTNA
ŠKOLSKÁ
INŠPEKCIA

Porovnanie praktickej časti záverečných skúšok

od školského roku
2017/2018 do 2023/2024

**KRITICKÝ
PRIATEĽ ŠKÔL
A ŠKOLSKÝCH
ZARIADENÍ**

OBSAH

ÚVOD	3
1 ZÁKLADNÉ ÚDAJE O KONTROLOVANÝCH ŠKOLÁCH	3
2 HLAVNÉ ZISTENIA	5
2.1 ORGANIZÁCIA A PRIEBEH PČ ZS.....	5
2.2 ÚROVEŇ PREUKÁZANÝCH PRAKTICKÝCH POZNATKOV A ZRUČNOSTÍ	6

ÚVOD

Realizácia záverečných skúšok (ZS) na SOŠ v sledovanom období prešla viacerými legislatívnymi zmenami. Najvýraznejšia zmena sa týka realizácie teoretickej časti ZS. Do 1. júla 2022 žiaci vykonávali okrem praktickej časti aj písomnú a ústnu časť ZS. Na písomnú časť ZS učitelia odborných predmetov v spolupráci s majstrami odbornej výchovy určovali 1 až 10 tém a na ústnu časť najmenej 25 tém.

V zmysle vyhlášky MŠVVaŠ SR č. 224/2022 Z. z. o strednej škole, ktorá nadobudla účinnosť od 1. júla 2022, sa ZS člení na teoretickú a praktickú časť. Na teoretickú časť ZS vypracúvajú majstri odbornej výchovy, učitelia odborných predmetov a zamestnávateľia najmenej 25 tém. V odboroch vzdelávania zverejnených na webovom sídle ministerstva školstva sa ZS vykonáva podľa jednotných zadaní vypracovaných a schválených stavovskou organizáciou (SO) alebo profesijnou organizáciou (PO).

Praktická časť záverečnej skúšky (PČ ZS) sa realizovala v sledovaných rokoch bez formálnych i obsahových zmien, preto sa na základe vykonaných TI zameriavame iba na porovnanie výsledkov v PČ ZS. Kontinuita konania TI bola prerušená v rokoch 2019/2020 a 2020/2021, keď sa v dôsledku pandémie COVID-19 TI nekonali. Dištančné vzdelávanie sa však negatívne prejavilo na úrovni preukázaných vedomostí a praktických zručností žiakov.

1 ZÁKLADNÉ ÚDAJE O KONTROLOVANÝCH ŠKOLÁCH

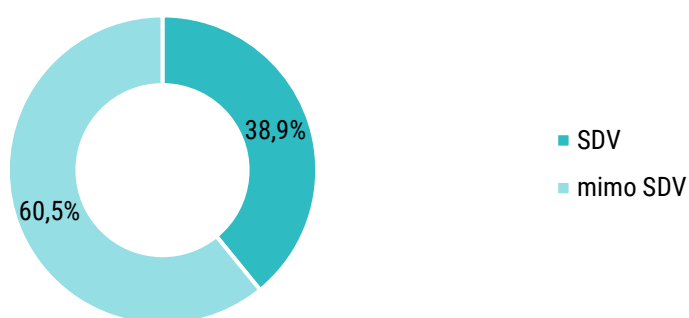
V sledovaných rokoch sa TI uskutočnila v 48 školách, z nich väčšina mala vyučovací jazyk slovenský (91,6 %) a patrila k štátnym školám (87,5 %) sídlacim v meste (*Tabuľka 1*).

Tabuľka 1 Prehľad škôl

Školy		2017/2018	2018/2019	2021/2022	2022/2023	2023/2024	Spolu
Vyučovací jazyk	SJL	5	8	11	9	11	44
	SJL a VJM	-	1	-	1	2	4
Zriaďovateľ	Štátne školy	5	9	11	8	9	42
	Súkromné školy	-	-	-	2	4	6
Sídlo školy	Mesto	5	9	11	10	12	47
	Vidiek	-	-	-	-	1	1
Počet inšpekcií		5	9	11	10	13	48

Záverečné skúšky (ZS) vykonávalo vo všetkých kontrolovaných SOŠ za sledované obdobie 524 žiakov, z nich 205 žiakov v systéme duálneho vzdelávania (SDV), čo predstavovalo viac ako tretinu všetkých žiakov sledovaných skupín odborov. Mimo SDV realizovalo ZS 319 žiakov (*Graf 1*).

Graf 1 Percento žiakov v SDV a mimo SDV, ktorí konali záverečnú skúšku sledovanom období

V uvedenom období sa percento žiakov v SDV pohybovalo medzi 20,9 % až 43,5 %.

Najviac kontrolovaných škôl bolo v roku 2021/2022, najviac žiakov konalo ZS v roku 2018/2019 (Tabuľka 2).

Tabuľka 2 Percentuálne zastúpenie žiakov v systéme duálneho vzdelávania (SDV) v jednotlivých školských rokoch

Školský rok	Počet škôl	počet žiakov konajúcich ZS	% SDV
2017/2018	5	73	43,1 %
2018/2019	9	163	20,9 %
2021/2022	11	117	43,5 %
2022/2023	10	64	25 %
2023/2024	13	107	40,2 %
celkovo	48	524	33,1 %

Tematické inšpekcie boli vykonané v 8 skupinách odborov.

Takmer dve tretiny žiakov (63,6 %) konalo ZS v skupine odborov 24 *strojárstvo a ostatná kovospracujúca výroba*, ZS v uvedenej skupine odborov sa konali každý rok. V skupine odborov 64 *ekonomika a organizácia, obchod a služby* konala ZS pätina žiakov (21,5 %), ZS v tomto odbore, s výnimkou školského roka 2017/2018, sa konali tiež každý rok. V ostatných skupinách odborov žiaci vykonávali ZS raz alebo dvakrát za sledované obdobie (Tabuľka 3).

Tabuľka 3 Počty žiakov, konajúcich ZS v skupinách odborov kontrolovaných škôl v jednotlivých školských rokoch

školský rok	2017/2018		2018/2019		2021/2022		2022/2023		2023/2024		spolu
	SDV	mimo SDV	SDV	mimo SDV	SDV	mimo SDV	SDV	mimo SDV	SDV	mimo SDV	
24 strojárstvo a ostatná kovospracujúca výroba	19	29	49	77	32	31	11	22	23	42	335
26 elektrotechnika	-	-	-	-	2	6	0	5	-	-	13
31 textil a odevníctvo	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3
33 spracúvanie dreva	12	4	-	-	5	9	-	-	-	-	30
36 stavebníctvo, geodézia, kartografia	1	8	-	-	-	-	-	-	-	-	9
37 doprava, pošty a komunikácie	-	-	-	-	-	-	1	6	-	-	7
45 poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka	-	-	-	-	5	9	-	-	-	-	14
64 ekonomika a organizácia, obchod a služby	-	-	15	22	6	12	4	15	17	22	113
spolu	32	41	64	99	50	67	16	48	43	64	524

2 HLAVNÉ ZISTENIA

2.1 ORGANIZÁCIA A PRIEBEH PČ ZS

V kontrolovaných rokoch pripravila väčšina SOŠ PČ ZS v súlade s právnymi normami a bez vážnejších nedostatkov. Nedostatky, ktoré sa vyskytli, súviseli najmä s nesprávnym vymenovaním, resp. nevymenovaním niektorých členov SK. V školskom roku 2022/2023 v 1 SOŠ nedostatky súviseli s nesúladosť s vzdelávacím štandardom štátneho vzdelávacieho programu (ŠVP) pre príslušný UO, čo neumožňovalo v plnej miere overiť úroveň vedomostí a zručností žiakov v súlade s profilom absolventa.

Všetky kontrolované SOŠ v sledovaných rokoch dodržali termín konania PČ ZS v riadnom skúšobnom období a vytvorili vhodné podmienky aj pre žiakov so ZZ, ktorí požiadali o úpravu podmienok.

Z celkového posúdenia za sledované roky vyplýva, že PČ ZS prebiehala v takmer dvoch tretinách v dielnach školy a tretinu tvorili pracoviská praktického vyučovania.

Na základe dohody so zamestnávateľmi, u ktorých sa žiaci pripravovali, určili SOŠ miesto výkonu PČ ZS (Tabuľka 4). Realizácia PČ ZS prebiehala v rokoch 2017 – 2019 najmä na pracovisku praktického vyučovania a v dielni školy v pomere 1:1. V nasledujúcom období narastá počet žiakov, ktorí realizovali PČ ZS v dielni školy. V roku 2021/2022 na úroveň 72,6 % a v roku 2022/2023 až na 95 %, čo môže byť dôsledok nedostatočného zabezpečenia praktickej prípravy v čase COVID-19, čomu nasvedčuje i fakt, že v nasledujúcom školskom roku 2023/2024 sa počet žiakov, ktorí konali ZS na pracovisku praktického vyučovania, opäť zvýšil.

Tabuľka 4 Miesto výkonu PČ ZS

školský rok	2017/2018	2018/2019	2021/2022	2022/2023	2023/2024	Podiel %
pracovisko praktického vyučovania	31	66	26	0	24	28,1 %
pracovisko iného zamestnávateľa	11	32	6	3	4	10,7 %
dielňa školy	31	65	85	61	79	61,3 %
spolu	73	163	117	64	107	524

Vo všetkých školách, ktoré vzdelávali žiakov v SDV, boli členmi skúšobných komisií zástupcovia zamestnávateľa poskytujúci praktické vyučovanie v SDV.

Stavovské alebo profesijné organizácie (SO/PO) delegovali do skúšobných komisií svojich zástupcov, ktorí väčšinou využili právo klásť otázky a hodnotiť. Účasťou SO/PO na ZS bola zabezpečená koordinácia odborného vzdelávania a prípravy v súlade s potrebami trhu práce.

Materiálno-technické zabezpečenie bolo na väčšine kontrolovaných pracovísk vyhovujúce, dodržiavaná bola bezpečnosť a ochrana zdravia.

Materiálno-technické zabezpečenie vytváralo predpoklad na objektívne overenie získaných vedomostí, zručností a schopností žiakov príslušných UO. V priebehu konania PČ ZS vo všetkých kontrolovaných rokoch boli na pracoviskách zaistené bezpečné podmienky, ochrana zdravia žiakov a dodržiavali sa zásady bezpečnosti pri práci.

Nedostatky sa prejavili v roku 2017/2018, kde na 2 pracoviskách zamestnávateľov (autoservisy) neboli vhodne zabezpečené podmienky na výkon PČ ZS, zamestnávateľia to zdôvodnili tým, že ZS sa konala za plnej prevádzky a žiaci by podľa nich mali vykonávať práce na základe aktuálnej zákazky. V roku 2022/2023 v dôsledku zastaraného strojového vybavenia sa v 1 škole počas konania ZS prejavila poruchovosť sústruhu.

Na základe našich zistení odporúčame vypracovať jednotné zadania ZS pre všetky UO, čo umožní v plnej miere overiť úroveň vedomostí a zručností žiakov v súlade s profilom absolventa.

Od školského roku 2022/2023 sa v niektorých UO konali ZS podľa jednotných zadaní. Jednotné zadania pre obidve časti ZS boli v zmysle platnej legislatívy vypracované príslušnými stavovskými a profesijnými

organizáciami (SO/PO). Členovia SK postupovali pri hodnotení v týchto UO v súlade s hodnotiacim listom PČ ZS. Počas realizácie PČ ZS členovia SK priebežne kontrolovali prácu a činnosť žiakov, sledovali pracovné postupy žiakov, plnenie jednotlivých úloh a kládli im doplňujúce, stimulačné otázky. Výsledné hodnotenie vo všetkých SOŠ schvaľovala SK na návrh MOV, ktorý bol členom skúšobnej komisie. Vo všetkých kontrolovaných subjektoch bola klasifikácia žiakov objektívna v súlade s vopred stanovenými kritériami na hodnotenie praktickej časti ZS.

2.2 ÚROVEŇ PREUKÁZANÝCH PRAKTICKÝCH POZNATKOV A ZRUČNOSTÍ

Väčšina žiakov v PČ ZS preukázala vedomosti a zručnosti v súlade s cieľovými požiadavkami na vedomosti a zručnosti v príslušných UO, úroveň však bola rôzna.

Rozdiely medzi jednotlivými žiakmi sa prejavili v miere ich samostatnosti, v osvojení praktických zručností a aplikovaní teoretických vedomostí. Nízke komunikačné zručnosti u niektorých žiakov obmedzovali ich plynulé vyjadrovanie a schopnosť argumentácie.

Vzhľadom na počet žiakov, konajúcich ZS i na zastúpenie skupín odborov v sledovanom období sme sa zamerali na porovnanie celkového výsledku PČ ZS v 6 skupinách odborov (*Tabuľka 5*), ktoré majú porovnateľný počet žiakov konajúcich ZS. Výsledky naznačujú, že najlepšie hodnotenie dosiahli žiaci v skupine odborov 33 *Spracúvanie dreva* (33 žiakov) a 45 *Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka* (14). Najhoršie výsledky vykazujú žiaci v skupine odborov 26 *elektrotechnika* (13 žiakov).¹

Tabuľka 5 Výsledky PČ ZS v sledovaných rokoch vo všetkých skupinách odborov sledovaných SOŠ

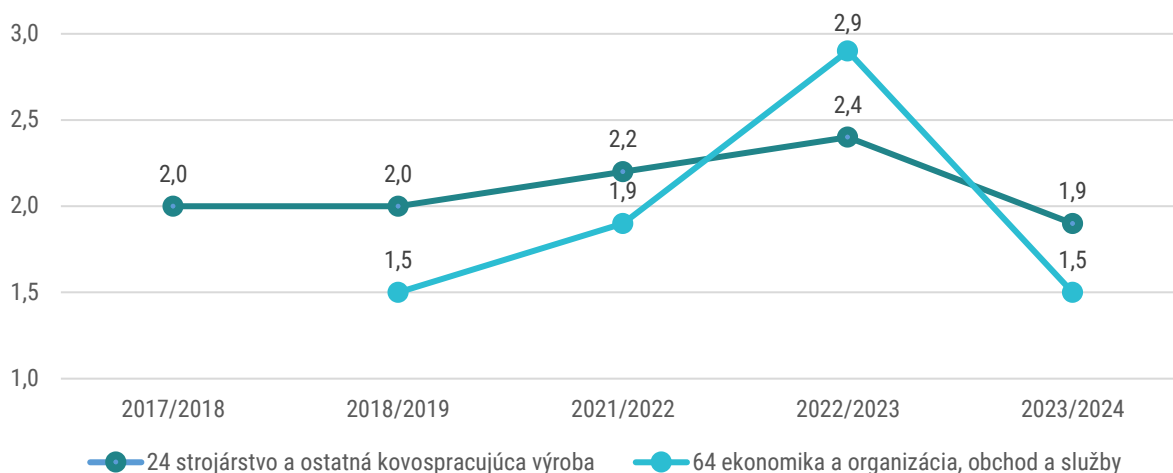
skupiny odborov	2017/2018	2018/2019	2021/2022	2022/2023	2023/2024
26 elektrotechnika	-	-	2,4	2,2	-
31 textil a odevníctvo	-	-	-	-	2,0
33 spracúvanie dreva	1,1	-	1,6	-	-
36 stavebníctvo, geodézia, kartografia	2,0	-	-	-	-
37 doprava, pošty a komunikácie	-	-	-	2,3	-
45 poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka	-	-	1,6	-	-

V skupinách odborov, v ktorých žiaci vykonávali ZS každý rok, sa preukazuje, že najhoršie vedomosti a zručnosti v PČ ZS dosiahli v školskom roku 2022/2023.

Skupinu odborov 24 *strojárstvo a ostatná kovospracujúca výroba* a 64 *ekonomika a organizácia, obchod a služby* sme vyhodnotili samostatne vzhľadom na realizáciu ZS počas celého sledovaného obdobia. V oboch skupinách odborov možno identifikovať podobný vývoj úrovně preukázaných vedomostí a zručností, rozdiel sa prejavuje v roku 2022/2023 najmä v skupine odborov 64, kde dosiahnutá úroveň bola výrazne nižšia ako v predchádzajúcom období, čo môže súvisieť s tým, že žiaci v období pandémie neabsolvovali praktickú prípravu v plnom rozsahu a záverečné skúšky v niektorých odboroch sa prvýkrát realizovali podľa jednotných zadaní. V školskom roku 2023/2024 preukázaná úroveň vedomostí a zručností žiakov v oboch skupinách odborov zaznamenala zlepšujúcu sa tendenciu (*Graf 2*).

¹ Uvedené skupiny odborov neboli sledované kontinuálne, výsledky nie je možné porovnávať z časového hľadiska.

Graf 2 Výsledky PČ ZS v sledovaných rokoch v skupine učebných odborov 24 Strojárstvo a ostatná kovospracujúca výroba a 64 ekonomika a organizácia, obchod a služby

Počas realizácie tematickej inšpekcie v sledovaných rokoch ŠŠI zaznamenala v preukázaných vedomostiach a zručnostiach žiakov v skupinách odborov 24 a 64 negatívne zistenia:

- ⇒ V roku 2017/2018 v 1 kontrolovanej SOŠ v UO 2423 H nástrojár bola úroveň preukázaných vedomostí a zručností slabá (**hodnotenie dostatočný**), výsledný výrobok u polovice žiakov, ktorí vykonávali ZS, bol nefunkčný.
- ⇒ Nedostatočná úroveň sa prejavila v roku 2022/2023 v UO 6475 H technicko-administratívny pracovník, kde z 8 žiakov 4 žiaci boli hodnotení **stupňom dostatočný a 2 stupňom nedostatočný**. V tomto školskom roku sa jediný raz za sledované obdobie vyskytlo u žiakov hodnotenie nedostatočný.

Podľa miesta vykonávania OVY v 3. ročníku dosiahli žiaci v hodnotení PČ ZS najhoršie výsledky v školskom roku 2022/2023.

Vo všetkých skupinách odborov počas sledovaných rokov ŠŠI zaznamenala najmenšie rozdiely v skupine žiakov, ktorí konali OVY na pracovisku iného zamestnávateľa – priemerné výsledky sa pohybovali v intervale od 1,7 do 2,5 (rozdiel 0,8). Úroveň výsledkov žiakov v SDV, ktorí konali OVY na pracovisku praktického vyučovania, sa pohybovala v rozsahu od 1,9 do 2,9 (rozdiel 1,0). V dielni školy boli výsledky v rozmedzí od 1,7 do 2,8 (rozdiel 1,1). Najväčší rozdiel (1,5) sa prejavil u žiakov, ktorí konali OVY na pracovisku zamestnávateľa zabezpečujúceho praktickú prípravu aj pre žiakov mimo SDV, kde sa výsledky pohybovali v intervale od 1,5 do 3,0.

Vo všetkých sledovaných školských rokoch preukazovali žiaci, ktorí realizovali OVY v SDV, mierne horšie výsledky ako žiaci mimo SDV.

Najväčší rozdiel (0,5) medzi uvedenými skupinami žiakov sa prejavil v roku 2022/2023.

Tabuľka 4 Výsledky PČ ZS podľa realizácia OVY v 3. ročníku

Školský rok	v SDV	mimo SDV			
		u zamestnávateľa, ktorý zabezpečoval aj SDV	u iného zamestnávateľa	v dielni školy	celkovo mimo SDV
2017/2018	2,2	2,0	2,2	2,8	2,3
2018/2019	1,9	1,5	1,7	2,2	1,8
2021/2022	2,2	1,9	1,9	2,0	2,0
2022/2023	2,9	3,0	2,5	2,3	2,4
2023/2024	1,9	1,0	2,0	1,7	1,6

BOX

Realizácia záverečných skúšok i napriek legislatívnym zmenám, ktoré nastali v sledovaných rokoch, prebiehala vo väčšine subjektov v súlade s právnymi normami a bez vážnejších nedostatkov. Z celkového počtu žiakov, ktorí absolvovali ZS, sa viac ako tretina vzdelávala v SDV. Dve tretiny žiakov vykonávali PČ ZS v dielňach školy a tretina na pracoviskách praktického vyučovania, čo korešponduje s percentuálnym zastúpením žiakov v SDV. V 8 skupinách odborov, v ktorých žiaci vykonávali ZS v sledovanom období, preukázali v jednotlivých rokoch rôznu úroveň vedomostí a praktických zručností. Žiaci, ktorí realizovali OVV v SDV, vo všetkých sledovaných školských rokoch preukazovali mierne horšie výsledky ako žiaci mimo SDV.

Na základe analýzy výsledkov v skupinách odborov 24 a 64, ktoré ŠŠI sledovala kontinuálne, možno konštatovať, že dištančné vzdelávanie počas pandémie COVID-19 mohlo negatívne ovplyvniť úroveň preukázaných vedomostí a zručností. Zároveň negatívny vplyv na výsledky žiakov mohli mať i jednotné zadania záverečnej skúšky, pretože žiaci vzhľadom na dištančné vzdelávanie nemali možnosť v rámci praktickej prípravy získať požadované vedomosti a praktické zručnosti, čo sa prejavilo i v hodnotení PČ ZS podľa miesta vykonávania OVV v 3. ročníku, kde žiaci opätovne dosiahli najhoršie výsledky v školskom roku 2022/2023².

Negatívny vplyv dištančného vzdelávania potvrdili i zamestnávateľa a riaditelia škôl, ktorí sa vyjadrili, že horšie výsledky súvisia aj so situáciou počas pandémie COVID-19, keď epidemiologická situácia a karanténa vo firmách znemožňovala vykonávať žiakom OVV na pracovisku zamestnávateľa. Náhradou za OVV pre žiakov bolo online vyučovanie, konzultačná podpora a samoštúdium. Zamestnávateľa aj riaditelia škôl konštatovali, že dištančné vzdelávanie negatívne ovplyvnilo získavanie praktických zručností žiakov, bola znížená ich motivácia učiť sa a schopnosť pracovať v tíme.

² Na vzdelávacie výsledky žiakov vplyva viacero faktorov (motivácia žiakov, vyučovanie učiteľov, dochádzka, rodinné prostredie a iné), ktoré ŠŠI nesledovala.